

Yttrande från Älvsbyns kommun över Ds 2010:27 – Frågor kring 2009 års renskötselkonvention (dnrN2016/05385/FJR)

Sammanfattning

Älvsbyns kommun har tagit del av remissunderlaget ”Frågor kring 2009 års renskötselkonvention.

Kommunen anser att syftet med renskötselkonventionen är gott och ser positivt på att de rättigheter och skyldigheter som följer av nationell rätt ska gälla i båda länderna för den gränsöverskridande renskötseln.

Det är positivt att rennäringens intressen tillgodoses vid prövning av frågor som utförs av nationella myndigheter men det är också viktigt att andra näringar får finnas vid sidan av rennäringen.

Den geografiska utbredningen av området som beskrivs i 22§ områdesprotokollet stämmer inte överens med vad som redovisas i kartbilagan vilken visar ett betydligt större område. Älvsbyns kommun behöver få kännedom om den geografiska utbredningen av konventionsområden inom kommunen för att kunna ta hänsyn till dessa i planering och beslut.

För att kommunerna ska kunna uppfylla sin skyldighet enligt artikel 13 i renskötselkonventionen att begära in yttranden från Renbetesnämnden behöver de få kännedom om vilka avtal som träffas mellan samebyarna som rör områden inom kommunen.

Det framgår inte tydligt av remissunderlaget om kommunen kan hållas ansvarig som beslutande myndighet i exempelvis frågor om detaljplan om en sådan plan skulle komma i konflikt med den gränsöverskridande rennäringen. Kommunen föreslår att detta tydliggörs.

Kommunen har i övrigt inga synpunkter på hur arbetet för att införa och upprätthålla konventionen organiseras och hur eventuella överträdelser ska hanteras.

Bakgrund

I föreliggande remissunderlag finns ett reviderat förslag till renskötselkonvention samt ett reviderat författningsförslag, en ”konventionslag”. Syftet med konventionen är främja och utveckla samarbetet mellan länderna, samebyar och renbetesdistrikt samt enskilda renskötare så att renbetet används på ett sätt som ger ett långsiktigt underlag för en ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt bärkraftig renskötsel i både Sverige och Norge.

I underlaget har utredningen behandlat de förslag och synpunkter på det tidigare förslaget till renbeteskonvention som var på remiss 2010 och har även beskrivit konsekvenser av nuvarande förslag till författningstext.

Generella synpunkter rörande renskötselkonventionen

Rennäringen är en viktig näring i Älvsbyns kommun och därför är det av vikt att frågan kring gränsöverskridande renbete kan få en långsiktig och tydlig lösning genom en författning som reglerar hur renbetet ska gå till mellan länderna. Det kan vara intressant för Älvsbyns del med förslaget till författningstext som nu föreligger är att det område för gränsöverskridande renbete som ligger i Älvsbyns kommun i praktiken innebär att rennäringen under koncessionstiden får ett något starkare skydd än om det enbart hävdats av en svensk sameby för dess behov av renbete.

Frågor om ekonomisk kompensation som föreslås i remissunderlaget anser kommunen är bra att de lyfts, men generellt kommer det troligen att bli svårt att värdera skador oavsett om det är skador för rennäringen eller för markägare. Hur definieras att en markanvändning vare sig det är för rennäringen eller markägares behov väsentligt har försvårats?

Frågor som påverkar kommunens, rennäringens och markägarnas intressen i Älvsbyn – Renskötselkonventionen

Artiklarna 2-3

Syftet med konventionen är att främja och utveckla samarbetet mellan länderna, samebyar och renbetesdistrikt samt enskilda renskötare så att renbetet används på ett sätt som ger ett långsiktigt underlag för en ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt bärkraftig renskötsel i både Sverige och Norge. Nya driftsformer ska inte genom tillämpningen hindras.

Kommunen anser alltså att syftet är gott och ser även positivt på att de rättigheter och skyldigheter som följer av nationell rätt ska gälla i båda länderna för den gränsöverskridande renskötseln.

Artikel 4

Nationell myndighet som prövar om en åtgärd ska tillåtas ska se till att området så långt möjligt skyddas mot ingrepp som påtagligt kan försvåra renskötseln i området och har ett ansvar att se till att behovet av renbete tryggas eller utge ekonomisk ersättning.

Kommunen är positiv till att rennäringens intressen på detta sätt tillgodoses. Kommunen påpekar dock vikten av att även andra näringar och verksamheter inom kommunen måste kunna bedrivas vid sidan av rennäringen så att ett långsiktigt hållbart företagande och därmed underlag för en service som gagnar alla medborgare kan uppnås i kommunen.

Artiklarna 6-8

Enligt artikel 6 får områden i det andra landet som framgår av områdesprotokollet användas för rensköttsel. En sameby får dock enligt artikel 7 ingå avtal om samarbete som innebär avvikelse från områdesprotokollet.

Älvsbyns kommun tolkar det som att hela kommunens yta kan komma i fråga för gränsöverskridande rensköttsel eller att det föreslagna koncessionsområdet kan få nyttjas av den svenska rennäringen om överenskommelse kan träffas. Sådana avtal ska fastställas av Renbetesnämnden för att vara gällande och får inte innebära betydande olägenhet för andra berörda intressen. Kommunen behöver få kännedom om vilka avtal som träffas inom området för att kunna uppfylla sin skyldighet enligt artikel 13.

Artikel 9-10

Artiklarna reglerar de rättigheter som gäller för den gränsöverskridande rensköttseln och som är desamma som för svenska renskötare. Virke får tas för att använda i rensköttseln, anläggningar eller bostad som behövs får uppföras och jakt och fiske får bedrivas. I rättigheterna ingår också att tull- och avgiftsfritt få medföra och använda djur, foder, material och annan utrustning för rensköttselns bedrivande inklusive vapen och ammunition. Artikel 10 behandlar märkning och in och utförsel av levande eller slaktade renar.

Kommunen har inte några synpunkter på att den gränsöverskridande rennäringen får åtnjuta samma rättigheter som den inhemska rennäringen. Inte heller har kommunen synpunkter på hur renar får transporteras mellan länderna.

Artiklarna 5, 11-23

Två nya ständiga organ inrättas, Svensk-norska renbetesnämnden och Svensk-norska överprövningsnämnden. Renbetesnämnden får besluta vilken sameby eller vilket renbetesdistrikt som får använda ett område, betestider och högsta renantal. De får besluta om genomförande av flyttning, samling och skiljning av ren samt särskilda villkor om tillsyn och bevakning m m. En särskilt inrättad överprövningsnämnd är överprövningsinstans för de beslut som renbetesnämnden fattar. I artiklarna anges närmare hur det är tänkt att detta ska fungera.

Kommunen noterar att centrala, regionala och lokala myndigheter ska inhämta yttrande från Renbetesnämnden inför beslut som kan beröra den gränsöverskridande rensköttseln. Därutöver ska myndigheterna i vanlig ordning konsultera samiska intressen enligt nationell eller internationell rätt.

Artiklarna 24-28

Dessa artiklar reglerar huvudsakligen överträdelser av konventionen när det gäller bland annat betning inom fel område samt bestämmelser om ersättning och påföljder.

Kommunen har inte några invändningar eller synpunkter.

Artiklarna 29 ff

De följande artiklarna behandlar särskilda bestämmelser om bland annat märkning av renar administrativa bestämmelser och giltighetstid för konventionen.

Kommunen noterar att konventionen föreslås gälla i 30 år enligt förslaget med förlängning om tio år i taget. Kommunen har inte några invändningar eller synpunkter.

Frågor som påverkar kommunens, rennäringens och markägarnas intressen i Älvsbyn – Förslaget till konventionslag

I remissunderlaget finns ett redigerat förslag till konventionslag.

1§

Älvsbyns kommun noterar att "...Bestämmelserna om användning av områden i det områdesprotokoll som fogats till konventionen tillämpas efter särskilt beslut av regeringen..."

I områdesprotokollet till 2009 års renskötselkonvention framgår vilka områden som berörs.

Älvsbyns kommun berörs i områdesprotokollet av två sådana områden. Den geografiska utbredningen av i vart fall det ena området som beskrivs i 22§ områdesprotokollet stämmer inte överens med vad som redovisas i kartbilagan vilken visar ett betydligt större område. För kommunen är det viktigt att veta den geografiska utbredningen av konventionsområdena för att kommunen ska kunna uppfylla sina skyldigheter och ta hänsyn till dessa i planering och beslut.

4§

"Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att lämna information till Svensk-norska renbetesnämnden eller Svensk-norska överprövningsnämnden i frågor som rör den gränsöverskridande renskötseln i Sverige."

Älvsbyns kommun behöver efter regeringens beslut om områdenas utbredning få kännedom om var i kommunen gränsöverskridande renbete ska ske för att kunna fullgöra sin skyldighet enligt föreskrifterna.

7§

"Om det på grund av denna lag uppkommer skada eller olägenhet för rennäringen på svenskt område med hänsyn till tidigare rätt till renskötsel har den skadelidande rätt till ersättning av staten efter ansökan till regeringen..."

Älvsbyns kommun anser det viktigt att i de fall samebyar behöver avstå mark genom konventionen dessa kompenseras ekonomiskt om inte annan mark kan upplåtas för deras renar. I detta avseende är förslaget bra.

9§

”När en myndighet prövar tillåtligheten av en åtgärd inom ett område där gränsöverskridande renskötsel förekommer ska området om möjligt skyddas mot ingrepp som kan väsentligt försvåra renskötseln eller i vart fall behovet av renbete tryggas på annat sätt. Kan detta inte ske ska ersättning betalas till det renbetesdistrikt eller den sameby som berörs av ingreppet enligt vad som sägs i 28 och 29 §§ rennäringslagen.”

I kommentaren under lagtexten står det att ”Om inte renskötseln kan skyddas på annat vis får ett tillståndsbeslut samma rättsverkan som ett expropriationsbeslut och medför alltså rätt till ersättning för renbetesdistriktet eller samebyn enligt expropriationsregler.”

Kommunen noterar att om det gäller en enskild verksamhet är det denna verksamhet som ska betala ersättning till samebyn eller renbetesdistriktet. Det framgår inte tydligt av remissunderlaget om kommunen kan hållas ansvarig som beslutande myndighet i exempelvis frågor om detaljplan om en sådan plan skulle komma i konflikt med den gränsöverskridande rennärigen. Kommunen föreslår att detta tydliggörs, exempelvis genom föreskrifter.

10§

”Medför konventionen att pågående markanvändning inom ett berört renbetesområde väsentligt försvåras för fastighetsägaren eller för en innehavare av särskild rätt till fastigheten, ska staten betala ersättning för uppkommen skada...”

Kommunen anser att det är viktigt att sådana markägare vars markanvändning försvåras genom konventionen också kan få ersättning för den skada de lider exempelvis genom stängsel som är i vägen men som behövs för renskötseln, eller eventuella restriktioner avseende skogsbruket. Det kan behöva förtydligas vad som är ett väsentligt försvårande av markanvändning.

Kommunen har i övrigt inga synpunkter på hur arbetet för att införa och upprätthålla konventionen organiseras och hur eventuella överträdelser ska hanteras eller på remissunderlaget i övrigt.

Älvsbyns kommun

Helena Öhlund

Kommunstyrelsens ordförande